

Høringsvar på NOU 2019: 25 Med rett til å mestre og NOU 2019:23 Ny opplæringslov

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) representerer videregående friskoler, fagskoler og skoler som er godkjent under kapittel 4 i voksenopplæringsloven. I dette høringssvaret vil NFFL komme med innspill og kommentarer på både NOU 2019:25 Med rett til å mestre og NOU 2019:23 Ny opplæringslov. Nedenfor er forlagene fra Lied-utvalget gjengitt som kulepunkt med påfølgende kommentarer og innspill fra NFFL. For den nye opplæringsloven, har NFFL kommentert et utvalg av forslagene og sortert disse under tema og med referanse til forlagene fra Lied-utvalget.

Det mest omfattende forslaget som Lied-utvalget har fremmet, er å utvide retten til videregående opplæring til en rett til å fullføre videregående med studie- eller yrkeskompetanse. Samtidig foreslår utvalget at studieløpene skal bli mer fleksible med individuelle tilpasninger og mulighet for ulik progresjon. NFFL ser at dette er tiltak som kan få flere til å gjennomføre videregående opplæring. Samtidig vil NFFL påpeke at en rettighet til å fullføre med fleksible tilpasninger, må henge sammen med at eleven ansvarliggjøres. Når rettigheter og muligheter utvides, må også ansvar og forventninger presiseres. Dette kommenteres nærmere nedenfor. NFFL mener at en utvidet rett til å fullføre må også gjelde ved opptak til friskoler og for de som allerede er elever ved friskoler.

Friskolene bidrar til at flere finner et skoleløp som passer for seg. Når det er ønske om fleksible alternativer for å møte ulike behov, bør friskolene være en naturlig del av det bildet. Friskolene bør anerkjennes for det mangfoldet de utgjør og få like muligheter til å tilby en god opplæring til sine elever.

Lied-utvalget foreslår en mer rendyrking av de ulike løpene med mulighet for økt fordypning. Dette ønsker NFFL velkommen på det sterkeste. Dette betyr at løpene blir mer ulike og at det blir mer rom for spesialisering og fordypning. En konsekvens av dette, er at det vil bli vanskeligere med overgang mellom løp. Derfor vil det også være avgjørende å bedre rådgivningstjenestene på ungdomstrinn og videregående nivå slik at elever får god veiledning i valg av retning. Det er viktig å få utredet hvilke kryssløp som fortsatt vil være gjennomførbare. Det er også viktig at det fortsatt skal være en rett til omvalg for de som opplever å velge feil løp og at det er foreslått påbyggmuligheter innen både studiespesialiserende og yrkesfaglig kompetanse.

Lied-utvalget har tatt opp voksnes tilgang til videregående utdanning. Her mener NFFL det ligger store utfordringer i dag. Dette gjelder både for voksne som ikke har videregående utdanning fra før og for voksne som allerede har en videregående utdanning, men som trenger ny kompetanse som tilbys på videregående nivå. Her er det behov for store og helhetlige endringer.

Nedenfor er Lied-utvalgets forslag gjengitt som kulepunkt med NFFLs kommentarer og innspill. Deretter kommer NFFLs kommentarer til ny opplæringslov.

Forslag under kap.2 Føringer for det videre arbeidet

I dette kapittelet legger Lied-utvalget fram de overordnede forslagene til hva som skal være styrende i videregående opplæring.

- *Dagens rett utvides til en rett til fullføring med studie- eller yrkeskompetanse.*

NFFL mener at dette forslaget må inneholde noe mer for at det skal bli en god løsning for de som skal ta videregående utdanning. Hvis denne rettighet utvides til en rett til å fullføre, mener NFFL at det må følge en form for kontrakt mellom skole og elev som definerer rettigheter, plikter og ansvar. Dette er noe friskolene har erfaring med. Det er positivt at Lied-utvalget foreslår mange måter å gjøre skoleløpet mer fleksibelt på. Når en elev skal ha rett på å fullføre løpet med fleksible og tilpassede løsninger, mener NFFL at det også er viktig å ansvarliggjøre eleven. Det vil ikke være positivt for hverken eleven eller samfunnet hvis en slik ansvarliggjøring ikke er en del av en slik løsning. Da vil også overgangen til videre utdanning og arbeidsliv bli stor. Målet må være at flere gjennomfører videregående utdanning og at dette gjør dem klare for å delta i arbeidslivet og samfunnet.

NFFL mener også at det må defineres noe omkring hvor mange ganger en skal kunne ha rett til en ny videregående opplæring uten å fullføre og hva som blir konsekvensen om en elev avbryter videregående opplæring gjentatte ganger.

Hvis rettigheten til videregående opplæring utvides til en rett til å fullføre, mener NFFL at dette også må gjelde ved opptak til friskoler og for de som allerede er elever ved friskoler. Friskolene bidrar til et mer mangfoldig og fleksibelt tilbud innen videregående opplæring og gjør at flere finner en vei som passer for seg. Dette må anerkjennes når det er ønske om mer fleksible løp og et mangfold av løsninger i videregående opplæring slik at flere fullfører. Friskoler bør derfor også likebehandles med offentlige skoler og få samme betingelser som det offentlige til å utgjøre et godt skoletilbud.

Samtidig som NFFL mener det er positivt med fleksible løsninger og at det er et mål å redusere frafallet i videregående skole, mener NFFL at det fortsatt må finnes alternative veier for de som ikke fullfører videregående skole. Hvis retten til videregående utdanning skal utviders til en rett til å fullføre, må ikke dette samtidig føre til at alle andre veier til utdanning og arbeid lukkes. Det er for eksempel i dag mulig for kunstfagskolene å ta opp en andel søkere uten fullført videregående utdanning. Etter to år på fagskole har denne eleven oppnådd generell studiekompetanse. NFFL mener at det fortsatt er viktig med denne typen alternative veier til utdanning og arbeidsliv.

- *Videregående opplæring skal gjennomgående være basert på kvalifikasjoner, det vil si at den enkelte skal få et tilbud som vedkommende er kvalifisert for. «Kvalifisert for» betyr at den enkelte har et tilstrekkelig grunnlag for å mestre den opplæringen som vedkommende får.*

Det er positivt at Lied-utvalget foreslår å ta utgangspunkt i at eleven må få et tilbud som eleven er kvalifisert for. Det er ikke vanskelig å forstå at elever faller fra hvis de opplever å ikke være kvalifisert for opplæringen de mottar og ikke mestrer oppgavene og utfordringene de møter. At elevene er kvalifisert, er en forutsetning for at videregående opplæring skal fungere. Hvis det er en stor gruppe elever som ikke er kvalifisert for videregående utdanning, må imidlertid problemet behandles i grunnskolen og tiltak settes inn her.

- *Utformingen av tilbudet må være tilpasset at elevene/lærlingene har ulike forutsetninger. Noen trenger lenger tid, noen trenger kortere tid for å nå det nødvendige kvalifikasjonsnivået.*

Individuell tilpasning og mulighet for ulik progresjon er positivt for å få flere til å mestre og fullføre videregående utdanning. Samtidig må dette være en del av kontrakten mellom skole og elev som definerer rettigheter og ansvar slik at eleven også blir ansvarliggjort i denne prosessen. For å realisere en slik individuell tilpasning, vil det være behov for store ressurser inn i skolene.

- *Voksnes rett til videregående opplæring utvides til å inkludere voksne som trenger rekvalifisering for å kunne delta i arbeidslivet.*

Dette er i NFFLs øyne et viktig forslag. Det må bli lettere for voksne å ta videregående utdanning – både for de som ikke har fullført videregående utdanning og for de som trenger ny kompetanse som er tilgjengelig på videregående nivå. Dette er avgjørende for å imøtekomme behov for livslang læring og for å ha tilgang på ny kompetanse i et samfunn som stadig endres – og som endres i stadig raskere tempo. Lied-utvalget skriver i sitt forslag at dette skal gjelde voksne som trenger rekvalifisering for å kunne delta i arbeidslivet. NFFL vil derfor stille spørsmål ved om det skal være kriterier for å avgjøre om en voksen trenger ny videregående opplæring for å omskolere seg. NFFL mener at en voksen selv må kunne ta denne avgjørelsen og stå fritt til å søke en ny videregående utdanning med det formål å bruke dette til omskolering.

Mange friskoler opplever stor søkning fra voksne, men samtidig er det i dag er mange hindre for disse søkerne for å kunne tas opp til en videregående friskole. Dette må gjennomgås grundig i prosessene med å endre videregående utdanning. Det ble nylig gjort endringer i krav om realkompetansevurdering av voksne søkere til friskolene. Dette kravet har vært et av flere hinder for mange voksne som søker videregående opplæring og NFFL beklager at det ikke ble gjort mer omfattende endringer i loven da dette ble behandlet av Stortinget våren 2020. Samtidig vil NFFL løfte fram komiteens merknad til behandlingen av Prop. 96 L (2019-2020) (samleproposisjonen): «Komiteen merker seg videre at departementet i oppfølgingen av NOU 2019:23 «Ny opplæringslov» skal gjennomgå friskolelova, og komiteen ser frem til en helhetlig vurdering av reglene om videregående opplæring for voksne, herunder inntak av voksne søkere til friskoler.» NFFL mener det er et stort behov for en helhetlig gjennomgang for å gi voksne bedre tilgang på videregående opplæring og forventer en slik gjennomgang i prosessen med å reformere videregående opplæring.

Forslag under kap.3 Sluttkompetanse, om å være kvalifisert og drøfting av endringer i tilbud og regelverk

- *Videregående opplæring skal fortsatt være frivillig.*
- *All ungdom med fullført grunnskole skal fortsatt ha rett til videregående opplæring.*
- *Det innføres en rett for alle til å fullføre videregående opplæring med studiekompetanse eller full yrkeskompetanse.*

En rett til å fullføre sammen med mer fleksibilitet og individuell tilpasning kan være gode grep for å få flere til å fullføre videregående opplæring. Dette bør som tidligere nevnt være en del av en kontrakt mellom skole og elev som definerer rettigheter, plikter og ansvar. Dette er kommentert nærmere tidligere i teksten. Denne utvidede rettigheten må også gjelde for opptak til friskoler og for de som allerede er elever ved friskoler.

- *Sluttkompetansen bygges opp om 2 tydelige hovedretninger: studiekompetanse og yrkeskompetanse.*

NFFL støtter at grunnstrukturen beholdes som i dag. Det er viktig at det samtidig gis mulighet for omvalg, for påbygg og for å ta et nytt videregående løp som voksen slik at en elev ikke er låst av det første valget av retning i videregående opplæring.

- *De som avbryter videregående opplæring før de har gjennomført med full sluttkompetanse, har oppnådd delkompetanse.*

Det er veldig positivt å få dokumentert en oppnådd delkompetanse. Dette må vise oppnådd kompetanse og må kunne brukes som dokumentasjon ved en jobbsøknad og som dokumentasjon hvis eleven søker seg tilbake til videregående opplæring.

- *De med langsiktig mål under vitnemål, fag- eller svennebrev oppnår grunnkompetanse som sluttkompetanse.*
- *Det skal tilbys obligatoriske innføringsfag i norsk, engelsk og matematikk for elever som trenger dette. Språkopplæring i norsk skal være integrert i dette tilbudet.*

Det er veldig positivt. Er det mange dette gjelder, må problemet imidlertid løses i grunnskolen. Retten til å mestre og å oppleve å være kvalifisert bør defineres på grunnskolenivå. Det er også positivt om tilbudet til innføringsfag kan komme på alternative arenaer og ved fjernundervisning slik at tilbudet er lett tilgjengelig. Et slik tilbud må også gjelde for elever som søker seg til en friskole.

- *Strukturen innrettes etter kvalifikasjoner basert på at elevene og lærlingene går i ulik takt; herunder må den enkelte ha bestått de fagene som kvalifiserer for neste nivå.*

NFFL ser det som positivt med mer fleksible løsninger. Det er bra at en elev som har bestått et fag får mulighet til å gå videre til neste trinn i dette faget selv om eleven ikke har bestått et annet fag.

Samtidig vil ulik progresjon være ressurskrevende og også organisatorisk krevende både med tanke på tilgjengelig kompetanse, organisering av fag, tildeling og skoleåret. Hvordan dette skal løses, må utredes nærmere. Her må det settes av ressurser både til utredning, prøveordninger og gjennomføring ute i skolene.

Friskolene må også sees på som en del av det totale tilbudet her for fleksible og tilpassede løsninger for elever med spesielle behov. Friskolene må derfor også være en del av utredningen og utprøvingen på dette feltet.

- *De som ikke består fag, har rett til ny opplæring i faget. Det gjelder også etter avsluttet opplæring etter den normerte tiden på 3 år.*

NFFL ser dette som en konsekvens av den utvidede retten til å fullføre, men mener det må defineres noe mer omkring hvor mange ganger en elev har rett til ny opplæring i et fag og hva som blir konsekvensen hvis en elev avbryter opplæringen i et fag gjentatte ganger.

Forslag under kap.4 Fagene og organiseringen av opplæringen

NFFL mener det er veldig positivt at utvalget foreslår en større grad av rendyrkning av retningene som gir rom for spesialisering og fordypning. Dette kan også hindre frafall når eleven har valgt en retning som eleven er motivert for.

- *Fellesfagene gjennomgås med tanke på enda sterkere relevans for sluttkompetansen i de 2 løpene.*
- *Noen av fellesfagene blir delvis programrettet.*
- *Fag- og timefordelingen gjennomgås med tanke på ny fordeling av timer til fellesfag og programfag, slik at elevene får økt mulighet for fordypning.*

De tre foregående forslagene legger opp til mer rendyrkning av linjene og mer fordypning. Dette mener NFFL er positivt.

- *Læreplanene i fellesfag utformes som egne læreplaner i videregående opplæring.*
- *At det begrepsmessig skilles tydelig mellom grunnskolen og videregående opplæring, og at begrepet grunnopplæring utgår.*
- *Skoleåret deles inn i terminer.*
- *Elevene får opplæring i et mindre antall fag i hver termin.*

De to foregående forslagene går på terminer og oppdeling av fag i terminer. NFFL er positive til at det prøves ut en ordning med terminer og ser fordelen ved at elevene kan jobbe mer konsentrert med et og et fag som avsluttes. Avhengig av hvordan dette skal løses, mener imidlertid NFFL at dette også kan ha noen negative sider. Strengt avgrensede fag og terminer, kan gjøre det krevende med tverrfaglighet. NFFL anbefaler derfor utprøving av ulike modeller hvor en ser hvordan dette kan løses på ulike studieløp. NFFL mener at organiseringen av dette og antallet terminer et skoleår eventuelt skal deles opp i, vil være avgjørende for om dette vil fungere godt.

- *Fag som i dag strekker seg over mer enn ett år, deles inn i mindre enheter med sluttvurdering.*

NFFL ser det som positivt med en oppdeling av løpet i fag som strekker seg over mer enn ett år.

- *Opplæringsloven § 8-2 endres for videregående opplæring, slik at elever som får opplæring i innføringsfag, kan få opplæring i egne grupper tilpasset deres mestringsnivå og det tempoet de trenger.*
- *En nærmere utredning av en nasjonal eller regional organisering av nettbasert opplæring.*

Det er positivt om det kan komme en utredning av nasjonal eller regional organisering av nettbasert opplæring. Erfaringene med Covid-19 viser at nettbasert opplæring bør være en del av beredskapen og dessuten kan utgjøre positive bidrag til undervisning. En nasjonal eller regional organisering kan utvide tilbudet som hver enkelt skole kan gi den enkelte elev. Friskolene må også omfattes i denne utredningen og få tilgang på sammen verktøy og hjelpemidler som det offentlige. I dag har friskolene et direkte forbud mot å drive fjernundervisning. Dette forbudet må fjernes. Et enkelt eksempel på hvordan fjernundervisning vil gi et bedre tilbud til elevene, er toppidrettskolene som vil kunne tilby fjernundervisning mens elever er borte på treningsopphold. Dette kan ikke fortsette å være forbudt ved friskolene.

Når det kommer til nasjonal eller regional organisering av tilbud i videregående opplæring, mener NFFL at dette også er viktig på et annet område. De små håndverksfagene er en del av kulturarven som Norge har forpliktet seg til å ivare ta ved UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven. Disse fagene er i ferd med å forsvinne i offentlig skole og noen fag tilbys kun ved små friskoler. Det bør være et nasjonalt ansvar å ivareta disse fagene uavhengig av regional næringsutvikling og kompetansebehov. NFFL mener derfor at disse fagene må sikres fra nasjonalt hold og at skolene som tilbyr slik fag må regnes som regionale eller landsdekkende tilbud. NFFL jobber derfor også for at tre mindre, frittstående håndverksskoler skal få et grunntilskudd som nasjonale kulturinstitusjoner. Friskolene som tilbyr undervisning i disse fagene, har i dag en unik

kompetanse som er bygd opp over lang tid. Det er derfor også viktig at friskolene inkluderes i arbeidet med regionale og nasjonale kompetansesentre som Lied- utvalget foreslår senere i rapporten.

- *Grunnskolekarakterer er bestemmende for om elever skal ha innføringsfag. Innføringsfaget skal vurderes av faglæreren etter kriterier for bestått / ikke bestått.*

NFFL støtter forslaget.

- *Kravet til halvårsvurdering med karakter må revurderes. Gjennomgangen av dagens praksis for underveisvurdering med og uten karakter bør også inkludere dagens fortolkning av regelverket.*
- *Fagene avsluttes med sluttvurdering etter endt opplæringsperiode. Sluttvurderingen skjer til flere tider av året avhengig av når i året opplæringen er ferdig.*

Samtidig som det er en fordel å avgrense fag og sluttvurdering, må det ikke bli umulig å gjennomføre tverrfaglige prøver og eksamener hvor elevens totale opplæring blir vurdert. Kanskje kan behovet for og nytten ved dette avhenge av studieløp. Dette må utredes og vurderes.

- *Sluttvurderingen innebærer en vurderingsform som sikrer modning i faget.*

NFFL vil påpeke at modning i faget først og fremst kan skje ved tilbakemeldinger underveis i undervisningen fram mot en sluttvurdering. Det er positivt om sluttvurderingen også kan sikre modning, men det er lettere for en elev å ta til seg underveisvurderinger som hjelper eleven til å jobbe med forbedring på vei mot en sluttvurdering.

- *Vurderingsformen skal være i tråd med kompetansebegrepet i LK20 og LK20S og være tilpasset faget.*
- *Trekkordningen avvikles. Det bestemmes et gitt antall fastsatte eksamener. Det skal være kjent for elevene når de begynner med opplæringen i faget, om faget er eksa-mensfag, og hvilken eksamensform som gjelder.*

NFFL støtter forslaget.

- *Elevenes programfag skal få økt betydning i vektingen mellom fagene på vitnemålet.*

NFFL støtter forslaget.

- *Elever som får delkompetanse, får utstedt delkompetansebevis.*

NFFL mener dette er et viktig forslag og støtter dette.

- *Elever som går planlagt løp mot grunnkompetanse, får utstedt kompetansebevis. Det bør utarbeides et kompetansebevis som synliggjør kompetansen i fag som ikke vurderes med karakter.*

Forslag under kap.5 Det studieforberedende utdanningsløp

- *Ordningen med generell studiekompetanse består.*
- *Det opprettes nye utdanningsprogrammer i det studieforberedende utdanningsløpet.*

Dette er positivt, men det er samtidig viktig at utdanningsprogrammer på studieforberedende ikke blir så spesialisert at det hindrer en elev i å velge andre veier innen høyere utdanning etter Vg3.

- *Deler av fellesfagene engelsk, norsk og matematikk programrettes fra Vg2.*

NFFL ser dette som et interessant forslag som kan gi muligheter til fordypning.

- *Timetallet i norsk reduseres noe.*
- *Det opprettes et norsk programfag.*

NFFL mener dette er et interessant forslag, men at det bør utredes om elever på dette tidspunktet i studieløpet ser det som interessant å ta en fordypning i norsk når det settes opp mot andre programfag. NFFL er ikke imot forslaget om norsk som et programfag, men vil peke på at interessen og forståelse for faget kanskje er noe som modnes over tid.

- *Norsk deles inn i 3 enheter med sluttvurdering.*
- *Timetallet i engelsk økes.*

NFFL støtter forslaget.

- *Timetallet i fremmedspråk reduseres.*
- *Kravet om at elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, må ha opplæring i faget over 3 år i videregående opplæring, fjernes.*
- *Matematikk 2P fjernes.*
- *De øvrige fellesfagene gjennomgås med tanke på plass, omfang og ny fagstruktur.*
- *Timetallet i kroppsøving økes.*

Kroppsøvingfaget er viktig i både studiespesialiserende løp og i yrkesfaglig løp, og kroppsøving bør utredes som fag. NFFL mener dette bør være et fag som alle elever skal ha hvert år og i alle eventuelle terminer (eller annen oppdeling av året). Kroppsøvingfaget bør ha som mål å bidra til bedre folkehelse. For elever som ikke trener opp bestemte idrettsferdigheter, bør kroppsøvingfaget være et vedlikeholdsfag med fokus på helse, ergonomi og å forebygge belastningsskader knyttet til arbeid (og derfor også være knyttet til løpet som eleven tar.)

- *Dagens ordning med tilleggsoppgaver i videregående opplæring bortfaller.*

NFFL støtter forslaget siden det ikke er dette som bør være motivasjonen ved valg av fag.

- *Omfanget av programfag økes.*
- *Elevene skal kunne fordype seg mer i programfagene.*
- *Elever som har valgt et programfag, skal ikke ha det parallelle fellesfaget.*

Om de tre foregående forslagene mener NFFL at det er positivt med mer fordypning i valgt retning og at omfanget av programfag økes.

- *Kunnskapsgrunnlaget om de studieforbereidende retningene må øke, og endringer må følges med forskning.*

NFFL støtter forslaget.

- *Totaltimetallet i opplæringen bør være lik for alle utdanningsprogrammene, dette vurderes sammen med andre endringsforslag.*

NFFL støtter forslaget.

Forslag under kap.6 De yrkesfaglige utdanningsløpene

- *Å innhente mer kunnskap om sluttkompetansene til elever som gjennomfører videregående opplæring med dobbeltkompetanse. Forutsetningen for å bevare dobbeltkompetanseløp er at begge sluttkompetansene er vurdert som gode.*

NFFL støtter forslaget og mener at det i tillegg bør arbeides videre for å få modeller som sikrer god sluttkompetanse ved dobbeltkompetanse.

- *Opplæringsmodeller for det enkelte lærefag fastsettes nasjonalt i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen og defineres med utgangspunkt i behovet i bransjen. Dette kan omfatte både 2 + 2-modellen, vekslingsmodeller, 1 + 3-, 3 + 1-modeller og skoleløp som gir yrkeskompetanse.*
- *Det innføres større grad av fleksibilitet for at opplæringsmodell også kan defineres regionalt i samarbeid med partene i arbeidslivet i henhold til en nasjonal standard.*

De to foregående forslagene omhandler modeller for opplæring i bedrift. Her må det være rom for fleksibilitet og modellene må kunne tilpasses hva som egner seg for de ulike fagene. Modellene med opplæring i bedrift, er veldig krevende å få gjennomført for små fag. NFFL representerer skoler som tilbyr opplæring i små håndverksfag og som ikke har en sterk bransje som kan ta ansvar for den avsluttende delen av opplæringen på linje med de store yrkesfagene. Disse fagene må ivaretas og dette må først og fremst være et nasjonalt ansvar. Elever som velger små håndverksfag, må sikres en sluttkompetanse. Dette kan for eksempel være ved et skoleløp hvor skolene kan tilby Vg3 og for eksempel kan samarbeide med mindre håndverksbedrifter for å gi elevene praksis.

- *Fellesfagene gjennomgås med tanke på hvilken plassering og hvilket omfang de skal ha i det enkelte utdanningsprogrammet.*
- *Det bør vurderes å øke timetallet i engelsk i noen utdanningsprogrammer.*
- *Det bør vurderes å innføre obligatorisk fremmedspråk i noen utdanningsprogrammer.*

NFFL mener vektleggingen og fokuset i språkundervisningen må tilpasses behovet knyttet til det yrkesfaglige løpet. En utvidelse av fremmedspråkundervisningen må ikke bli en unødvendig teoretisering av et yrkesfaglig løp.

- *Omfang og innhold i matematikk vurderes innenfor hvert enkelt utdanningsprogram.*
- *Det vurderes om naturfag bør deles opp i mindre fagdisipliner, og om vektleggingen av hver disiplin bør vurderes i det enkelte utdanningsprogram.*
- *Gjennomgangen av fellesfagene må omfatte en vurdering av behov for økt innslag av de humanistiske fagene.*

NFFL mener at det også er behov for økt innslag av praktiskeestetiske fag. Samtidig bør det vurderes om tilbudet av valgfag på studiespesialiserende kan omfatte fag som tilbys på et yrkesfaglig løp. Dette vil bygge bro mellom yrkesfag og studiespesialiserende.

- *Det vurderes om noen fellesfag kan slås sammen i en ny fagstruktur som ivaretar sentrale kompetanser, blant annet med utgangspunkt i de tverrgående temaene i LK20 og LK20S.*

NFFL ser det som positivt at tverrfaglighet vektlegges.

- *Fellesfagene gjennomgås med tanke på behov for programretting.*
- *Arbeidet med yrkesretting må fortsette både i fellesfagene og i de brede programfagene.*

- *Programfagene gjennomgås med tanke på omfang og plassering, herunder behov for mer spissede programfag i noen utdanningsprogrammer.*
- *Det vurderes om programfagene bør moduliseres.*

NFFL mener det er positivt med mulighetene til fordypning som ligger i de fire foregående forslagene. Det er også viktig at det settes av nok timer til oppøving av praktiske ferdigheter og håndlag i yrkesfag som krever dette.

- *Formålet med yrkesfaglig fordypning må bli tydeligere.*

NFFL støtter forslaget. Antall timer som er satt av til yrkesfaglig fordypning kan med fordel også utvides fra dagens ordning. Det er også viktig at timetallet i videregående skole ligner på arbeidslivet som elevene skal forberede seg til.

- *Det skal ikke lenger kunne tas timer fra yrkesfaglig fordypning til fag på de studieforberedende utdanningsprogrammene eller fra påbygging til generell studiekompetanse.*
- *En endring av praksisbrevordningen til en ordning med delkompetanse utredes nærmere. Ordningen skal være rettet mot elever som har utfordringer med å gjennomføre med yrkeskompetanse. Det er en forutsetning at ordningen utvikles i samarbeid med arbeidslivet, og målet er at elevene på lengre sikt skal oppnå et fag-/svennebrev.*

NFFL mener at dette må kvalitetssikres opp mot fagets kompetansemål hvis sluttkompetansen skal være den samme. Alternativt bør det utredes om dette kan føre fram til en annen sluttkompetanse.

- *Det innhentes mer kunnskap om oppnådd kompetanse og om overgangen til arbeidslivet for kandidater fra lære kandidat- og praksisbrevordningen.*
- *Fylkeskommunen og Y-nemndas dialog og samarbeid om dimensjonering av utdanningstilbudet på Vg1 og Vg2 kan styrkes og konkretiseres ved hjelp av opsjonsavtaler. Opsjonsavtaler kan bidra til å sikre at tilbud og etterspørsel av læreplass er bedre samstemt.*

NFFL ser det som en fordel av Y-nemdene kan være rådgivende. Opsjonsavtaler kan være ok i noen bransjer og regioner, men NFFL vil understreke at dette ikke er en god løsning for alle fag og spesielt ikke de mindre fagene. Det er flere behov å ta hensyn til i dimensjoneringen av utdanningstilbudet og arbeidslivets vurderinger og behov er ikke det eneste hensynet her.

- *Fylkeskommunen må tilby kvalifiseringstiltak til elever som ikke finner læreplass. Slike tiltak må defineres nasjonalt og bli obligatorisk for fylkeskommunen å tilby.*
- *Fylkeskommunen får et større oppfølgingsansvar for lærlinger.*

NFFL mener det er positivt både for elev og bedrift om det blir en bedre oppfølging av lærlinger. Det må være samme oppfølging av elever som har gått på en friskole.

- *Fylkeskommunene skal sette av personalressurser for at skolene skal følge elevene over i læretiden. En slik ressurs kan også ta et ansvar for å bistå elever som sliter med å finne en læreplass.*

NFFL støtter forslaget. Her må det også settes av tilsvarende ressurser til friskolene for at skolene skal kunne følge deres elever over i læretiden.

- *Lærlinger som står i fare for ikke å gjennomføre opplæringen eller stryke på fagprøven, må motta målrettet støtte fra fylkeskommunene, for eksempel gjennom mentorordninger.*

- *Alternativer for elever som mangler læreplass, må forbedres gjennom nasjonalt fastsatte modeller som sikrer lengre opplæringstid og mer praksisnære tilbud.*

I mindre fag hvor en lærlingeordning kan være krevende å få til å fungere, må det også kunne tilbys sluttkompetanse gjennom å ta Vg3 ved en skole. Dette er spesielt viktig i små fag som ikke har en bransje (som for eksempel treskjærerfaget). Vg3 bør da kunne forlenges for at eleven får tid til å innøve ferdigheter tilsvarende to år i bedrift.

- *Det nedsettes et forprosjekt som kartlegger, stimulerer og tilrettelegger for samarbeid om regionale kompetansesentre mellom fylkeskommunene og bransjene.*

Regionale kompetansesentre må omfatte flere enn fylkeskommunene og bransjene. Friskoler på relevante fagområder og andre fagmiljø må også involveres i slike kompetansesentre. Det er uklart i forslaget om dette er tenkt å være regionalt eller fylkeskommunalt. Om dette er regionalt, må også staten og statlige institusjoner inn.

Forslag under kap.7 Omvalg og muligheter for videre utdanning

- *Det stilles nye krav til påbygging til generell studiekompetanse.*
- *Elevene på påbygging til generell studiekompetanse skal få bedre tid til opplæringen, og tiden for tilbudet vurderes utvidet til 1 ½ eller 2 år.*

NFFL mener at dette må være en avveining mot flere hensyn. Hvis en elev ikke skal ha mulighet til å ta påbygg før etter Vg3 og påbygg vil ta ytterligere to år, kan veien oppleves som lang. Samtidig er det i dag et tøft år akademisk for disse elevene som skal ta påbygg. Det må også komme en gjennomgang av hva som skal dekkes under påbygningsløpet som følge av endring i andre fag på videregående.

- *Påbygging til generell studiekompetanse skal ikke være en standardisert størrelse, men vil avhenge av hvilket yrkesfaglig utdanningsprogram elevene kommer fra.*

NFFL vurderer dette som positivt for eleven, men vil påpeke at dette blir en stor organisatorisk og økonomisk øvelse for skoler som skal tilby påbygning på denne måten. Om dette innføres, må skolene tilføres store ressurser.

- *Retten til påbygging til generell studiekompetanse etter Vg2 fjernes, men retten til påbygging etter Vg3 skal bestå.*

NFFL mener det fortsatt bør være en mulighet for å ta studieforberedende påbygg etter Vg2.

- *Man går bort fra dagens ordning med kryssløp fra Vg1 studiespesialisering til Vg2 yrkesfag.*

Siden de ulike løpene skal rendyrkes, ser NFFL forslaget som en konsekvens av dette. NFFL støtter spesialisering og fordypning i de ulike retningene. En overgang fra Vg1 studiespesialisering til Vg2 yrkesfag, undergraver også nivået og den generelle progresjonen i de yrkesfaglige løpene hvis elever skal kunne gå rett inn på andre året i et yrkesfaglig løp. Et alternativ er at eleven har rett til omvalg og kan begynne på nytt på et yrkesfaglig løp.

Det må generelt gjøres en helhetlig vurdering av hvilke kryssløp som er mulig når retningene rendyrkes. NFFL er åpne for at noen kryssløp vil forsvinne når løpene blir mer spesialisert.

Fordelen med kryssløp er å gi elevene mulighet til å finne riktig utdanningsløp underveis, men kryssløp forutsetter at løpene er mer like og at det er mindre rom for fordypning. Når læreplanene

endres, må det også vurderes om det kan være nye kryssløp som er nødvendige og naturlige. For eksempel kan en se for seg muligheten for kryssløp fra Vg1 Håndverk til Vg2 Overfalteteknikk/malerfaget. Ved kryssløp må det settes av tilstrekkelig timer og lærerressurser til dette for å kunne hente inn det tapte når løpene blir mer spesialisert.

- *Det innføres yrkesfaglig påbygging for elever som har fullført et studieforberedende utdanningsprogram. Elevene bruker nødvendig tid på å tilegne seg den yrkesfaglige kompetansen.*

Dette er et interessant forslag og en mulighet for å få uttelling for de tre årene med studiespesialiserende som allerede er fullført og å få et fulltidstilbud med påbygg innen yrkesfag for å få en yrkeskompetanse. De som har studiespesialiserende fra før opplever i dag at det er et langt og lite tilrettelagt løp for å få en yrkesfaglig kompetanse. Friskoler som tilbyr yrkesfag har for eksempel ikke lov til å gi et fulltidstilbud for elever som allerede har studiespesialiserende. Dette rammer elevene som ufrivillig får en deltidsutdanning med tilhørende redusert lån fra lånekassen. Gjennomføringen kunne åpenbart også bli raskere hvis elever kunne få studere fulltid med et tilbud om påbygg.

Forslag under kap.8 Voksne i videregående opplæring

- *Retten til videregående opplæring skal også omfatte dem som etter nåværende regelverk har brukt opp ungdomsretten uten å ha bestått videregående opplæring.*

NFFL har kommentert dette forslaget tidligere. Det er positivt som et tiltak for å redusere frafall, men NFFL mener det er viktig å ansvarliggjøre eleven når rettigheten til videregående opplæring utvides til en rett til å fullføre. Dette er også viktig for at eleven skal være forberedt på videre studier eller arbeidsliv. En utvidet rettighet må også gjelde for friskolene.

- *Voksne gis rett til inntak på 1 av 3 søkte utdanningsprogrammer slik som ungdom.*
- *Voksne som har videregående opplæring fra før, får rett til opplæring som fører fram til én ny yrkeskompetanse.*

NFFL støtter forslaget. I dag er det dessverre mange hindringer for voksne som trenger eller ønsker videregående opplæring. NFFL mener derfor det er positivt at voksne i større grad får rett på og tilgang til videregående løp.

NFFL vil i tillegg til dette påpeke at det er flere utfordringer for voksne som søker seg til videregående. Det er blant annet viktig at voksne får tilstrekkelig gode støtteordninger for å kunne ta videregående skole. Når en voksne som allerede har bestått fellesfagene, tar en ny videregående utdanning, er det ikke mulig å være fulltids elev ved en friskole fordi skolen ikke har lov til å tilby fag som kan erstatte tiden som er satt av til fellesfagene. Det betyr at en voksen må ta en deltidsutdanning med tilhørende deltidslån hos Lånekassen. Dette gjør det vanskelig for mange voksne å søke videregående utdanning. Det burde derfor åpnes for at skolene kan gi et utvidet tilbud ved for eksempel et økt timetall i yrkesfaglig fordypning eller fordypning i bestemte emner på høyere nivå slik at eleven kan motta et fulltidstilbud med tilhørende støtteordninger. Dette må utredes nærmere.

- *Voksne med betydelig realkompetanse knyttet til en bestemt sluttkompetanse skal ha rett til inntak til opplæring med denne sluttkompetansen som mål.*
- *Det bør vurderes om lærlingtilskuddet til annen gangs utdanning bør reduseres*

NFFL mener det er underlig å skulle gi mulighet til ny skolegang, men samtidig redusere mulighet for å få avsluttet dette løpet med en reduksjon i lærlingtilskuddet. Når en elev tas opp til et skoleløp, bør det legges til rette for at eleven skal oppnå en sluttkompetanse. Målet må være at alle som har gått et skoleløp som skal avsluttes som lærling, må få lærlingeplass eller annen mulighet til å fullføre et løp.

Det er allerede lavere lærlingtilskudd for lærlinger som er over 21 år. En ytterligere reduksjon kan føre til at bedriftene ikke tar inn voksne lærlinger. Det bør være mulig å ta flere fagbrev og det vil også gi bedre yrkesmuligheter å ha en bredere kompetanse.

- *Det bør vurderes om voksenopplæringen kan bygges rundt moduler og realkompetansevurdering i tråd med pågående forsøk.*
- *Realkompetansevurdering blir en obligatorisk del av fylkeskommunens søknadsbehandling og ikke kun gjennomføres etter ønske fra den enkelte søker.*

NFFL mener hele ordningen med realkompetansevurdering må gjennomgås. NFFL mener at realkompetansevurdering først og fremst må være en rettighet og at det må fungere som et godt verktøy for å tilby voksne en videregående opplæring. Ofte er realkompetansevurdering et direkte hinder for dette. Voksne som søker en ny utdanning ved en friskole, er i dag pålagt å få en realkompetansevurdering, men har ikke rett på å få det. Dette er de pålagt selv om de ikke har noe uformell kompetanse som kan vurderes. Derfor opplever disse søkerne ofte å bli nektet en vurdering. Dette er et eksempel på et byråkrati som hindrer utdanning og kompetansebygging.

Det ble nylig gjort endringer i kravet om realkompetansevurdering av voksne søkere til friskoler og NFFL beklager at det ikke ble gjort mer omfattende endringer i friskoleloven da dette ble behandlet av Stortinget våren 2020. Samtidig vil NFFL peke på komiteen merknad til behandlingen av Prop. 96 L (2019-2020) (samleproposisjonen): «Komiteen merker seg videre at departementet i oppfølgingen av NOU 2019:23 «Ny opplæringslov» skal gjennomgå friskolelova, og komiteen ser frem til en helhetlig vurdering av reglene om videregående opplæring for voksne, herunder inntak av voksne søkere til friskoler.» NFFL mener det er et stort behov for en helhetlig gjennomgang for å gi voksne bedre tilgang på videregående opplæring.

- *Det utarbeides et nytt verktøy for realkompetansevurdering som kan benyttes av fylkeskommunene.*

Her mener NFFL at det er veldig viktig å få lik praksis og sørge for en praksis som gir en god vurdering av realkompetansen. I dag er det store forskjeller i praksis mellom fylkeskommunene.

- *Det utvikles styringsinformasjon på regionalt og nasjonalt nivå knyttet til voksenopplæringen.*
- *Det utredes om fylkeskommunen bør få et større ansvar for voksne som har utbytte av å kombinere grunnskole og videregående opplæring.*
- *Det igangsettes et arbeid for å vurdere hvordan Nav og fylkeskommunene kan samarbeide tettere om å gi voksne arbeidssøkende formell kompetanse på videregående nivå.*

Det er viktig at friskolene involveres i dette arbeidet siden mange friskoler tar inn elever som er under oppfølging av NAV. Her må friskolene også behandles som en del av det totale tilbudet. Mange av friskolene har mange voksne søkere og bidrar til at flere finner en vei ut i arbeidslivet.

Forslag under kap.9 Styring, roller og ansvar i videregående opplæring

- *Fylkeskommunens arbeid med å sikre kvaliteten på opplæringen må fortsette og forsterkes. Dette gjelder opplæring både i skole og i bedrift.*
- *Som ledd i å sikre kvaliteten, bør det vurderes om det er behov for å stille bestemte kompetansekrav knyttet til ulike funksjoner på skolene.*
- *Oppfølgingstjenestens ansvar kan endres til også å jobbe forebyggende for å hindre at elever ikke gjennomfører. Oppfølgingstjenestens ansvarsområde kan også utvides. Her kan både ungdomsskoleelever uten vurdering og voksne med behov for videregående opplæring være en målgruppe.*

NFFL mener det er viktig å jobbe forebyggende for å hindre frafall og at de som blir stående utenfor skolegang og arbeidsliv følges opp tidlig. Friskolene må presenteres som en del av tilbudet innen videregående opplæring.

- *Kompetansekrav til lærere på videregående nivå vurderes utvidet.*

For NFFL er det viktig å understreke at det ikke må bli et krav om mastergrad for å undervise på yrkesfag. Krav om en mastergrad er ikke en god måte å sikre høyt nivå blant yrkesfaglærere. Det er også viktig at arbeidslivet behov ivaretas gjennom at fagarbeidere kan undervise og være lærere. Pedagogisk utdanning må være et krav, men må kunne tas parallelt med undervisning.

- *Fylkeskommunen må få et større ansvar for å ivareta karriereveiledningen.*

NFFL støtter dette og mener god veiledning er avgjørende for at flere skal finne et skoleløp som passer for seg og med det kunne ta del i arbeidslivet og samfunnet. Friskolene må inkluderes som en del av tilbudet og valgmulighetene som presenteres.

- *Samarbeidet mellom utdanningsmyndighetene og de faglige rådene må styrkes for å gjennomføre endringer innenfor yrkesfagene.*

NFFL støtter dette.

- *For å forsterke Y-nemndenes arbeid med dimensjonering foreslår utvalget at Y-nemndene gis innstillingsrett om dimensjonering av utdanningstilbudene når saken behandles politisk i fylkeskommunen.*

NFFL ser det som en fordel av Y-nemdene er rådgivende.

- *Det etableres et nasjonalt fagråd for studieretninger og høyere utdanning.*
- *Det opprettes et nasjonalt faglig råd for hver studieretning.*
- *Det utvikles nettverk og faste strukturer for samarbeid mellom videregående skoler, regionale høyere utdanningsinstitusjoner og andre kompetansemiljøer, herunder lokalt arbeidsliv.*

NFFL støtter dette og mener friskolene og frittstående skoler må være en naturlig del av dette. En av NFFLs medlemsskoler har også god erfaring fra sin fylkeskommune (tidligere Oppland) med at også prøvenemndene inkluderes i et samarbeid (LUT: Lærings- og utviklingsteam) som ser hele elevens utdanning under ett og ivaretar fagets og bransjens behov for kompetanse.

- *Det settes i gang forskning som belyser hva karakterer og utdanningsbakgrunn fra videregående skole betyr for å lykkes i høyere utdanning.*
- *Styringsinformasjonen om gjennomføring og progresjon for både ungdom og voksne i videregående opplæring forbedres.*

- *Staten må ha et overordnet ansvar for å tilrettelegge for kapasitetsoppbygging regionalt, slik at de lokale forutsetningene er til stede for å gjennomføre vellykkede endringer.*
- *Det etableres en statlig øremerket tilskuddsordning (refusjon) knyttet til utviklingen av det fylkeskommunale opplæringstilbudet. Tilskuddet vurderes senere for innlemming i rammeoverføringssystemet.*
- *Staten etablerer sammen med fylkeskommunene en forsknings-, utdannings- og innovasjonsstrategi rettet mot videregående opplæring.*

NFFL mener dette er positive forslag og påpeker at friskolene må inkluderes i strategier for forskning, utdanning og innovasjon rettet mot videregående opplæring.

Forslag til ny opplæringslov

Nedenfor gir NFFL sine innspill til forslaget om ny opplæringslov. Der det er relevant sammenlignes forslagene nedenfor med forslag fra Lied-utvalget som allerede er kommentert. Forslagene er sortert under tema.

NFFL mener at det er en stor fordel at språket har blitt gjennomgått i opplæringsloven og at en ny opplæringslov skal være mer tilgjengelig språklig sett.

Å være kvalifisert for videregående utdanning

Lied-utvalget har foreslått at det skal tilbys innføringsfag for de som ikke opplever å være kvalifisert for å begynne på en videregående utdanning. Da kan en elev få innføring i et eller flere fag som eleven har behov for. Forslag til ny opplæringslov presenterer en annen løsning på dette. § 3-1 gir en rett til et år med ekstra grunnskoleopplæring ved en videregående skole for de som avslutter grunnskolen uten tilstrekkelig opplæring til å få vitnemål.

NFFL støtter Lied-utvalgets forslag til løsning og mener at dette er en mindre stigmatiserende og mer formålstjenlig måte å bli kvalifisert til å gå videre i et skoleløp. Samtidig vil NFFL påpeke at hvis et stort antall elever ikke er kvalifisert for videregående opplæring, må utfordringen løses i grunnskolen.

Rett til videregående opplæring

Utvalget foreslår i kapittel 45.4.4 at det innføres en rett til videregående opplæring for dem som har mottatt videregående opplæring, men som ikke har oppnådd studiekompetanse, yrkeskompetanse eller annen planlagt sluttkompetanse. Retten er ikke begrenset til dem over 25 år, og forslaget innebærer derfor at de som har strøket i ordinær videregående opplæring, får en ny sjanse i voksenopplæringen. Det er positivt at det foreslås å innføre rett til videregående opplæring for dem som har fått videregående opplæring uten å oppnå studiekompetanse, yrkeskompetanse eller annen planlagt sluttkompetanse og at denne retten ikke er begrenset til de som er over 25 år (§ 17-2). NFFL mener imidlertid at Lied-utvalgets forslag til endringer i retten til videregående opplæring, er bedre enn dette forslaget som ligger inne i ny opplæringslov.

§ 6-5 i forslaget til ny opplæringslov slår fast retten til omvalg og utvidet tid. Det vil være viktig å beholde retten til å gjøre et omvalg og dette er enda viktigere om muligheten for kryssløp reduseres slik som Lied-utvalget har foreslått.

Voksnes rettigheter

Forslag til ny opplæringslov omtaler rett til videregående opplæring for voksne i § 17-2. NFFL synes det er synd at forslaget til ny opplæringslov ikke åpner for å gi voksne en mulighet til ett nytt løp med videregående opplæring slik som Lied-utvalget foreslår.

NFFL støtter her Lied-utvalgets forslag om å gi voksne rett på ett nytt videregående løp. Dette er fordi det må være mulig for voksne å omskolere seg og få ny kompetanse i fag hvor undervisningen tilbys på videregående nivå. At det er store hinder for dette i dag, er en stor svakhet ved dagens utdanningsssystem. Videregående skole er for mange en utdanningsmulighet som gir annen kompetanse enn det som tilbys ved høyere utdanning i Norge. Det kan ikke være slik at voksne som har fullført videregående skole er låst til å velge en høyere utdanning hvis de ønsker mer kompetanse og forhindret fra å oppnå en yrkesfaglig kompetanse.

I § 17-4 Påbygning til generell studiekompetanse slås det fast at de som har bestått fag- og yrkesopplæring før fylte 24 år, har rett på en påbygning til generell studiekompetanse. NFFL stiller spørsmål ved om det er hensiktsmessig med en aldersgrense på 24 år her.

Det er positivt at det slås fast i forslaget til ny opplæringslov at realkompetansevurdering skal være en rettighet (§ 17-5). Dette er imidlertid en rettighet som må utredes nærmere slik at det sikres at ordningen fungerer hensiktsmessig. Det er varslet at det skal gjøres en gjennomgang av friskoleloven når det kommer på plass en ny opplæringslov. I denne gjennomgangen er det viktig at friskoleloven endres med tanke på realkompetansevurdering. I dag er det et krav at voksne som søker seg til en friskole, må ha en realkompetansevurdering. Dette er et krav også når det ikke finnes noen uformell kompetanse å vurdere. Disse søkerne blir derfor ofte avvist når de ber om en realkompetansevurdering fra fylkeskommunen og blir med det fratatt muligheten til å søke seg ny utdanning ved en friskole. NFFL ser fram til en grundig gjennomgang av denne problematikken slik som Utdannings- og forskningskomiteen også skriver i merknad til behandlingen av Prop. 96 L (2019-2020) (samleproposisjonen): «Komiteen merker seg videre at departementet i oppfølgingen av NOU 2019:23 «Ny opplæringslov» skal gjennomgå friskolelova, og komiteen ser frem til en helhetlig vurdering av reglene om videregående opplæring for voksne, herunder inntak av voksne søkere til friskoler.» NFFL mener det er et stort behov for en helhetlig gjennomgang for å gi voksne bedre tilgang på videregående opplæring.

Universell opplæring og individuell opplæring

Slik NFFL tolker forslaget til ny opplæringslov, går ikke forslaget inn på ordninger for like stor grad av fleksibilitet i skoleløpet som Lied-utvalget foreslår. Her mener NFFL det må utredes nærmere hvordan det kan tilbys fleksible løsninger som er gjennomførbare.

Under § 10-12 slås det fast at den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal samarbeide med skolene og utarbeide sakkyndige vurderinger. Friskoler opplever ofte utfordringer ved at de tar inn elever fra hele Norge og at det er fylkeskommunene hvor eleven er bostedsregistret som har ansvaret for å utrede eleven. Dette gjør det krevende for friskolene å få på plass en utredning av elever som trenger oppfølging. I lov eller forskrift bør det derfor slås fast at pedagogisk-psykologisk tjeneste i hver enkelt fylkeskommune må bistå skolene som ligger i fylkeskommunen – også i utredning av elever som er bostedsregistrert i en annen fylkeskommune.

Det er viktig for NFFL å presisere at elever ved friskoler må ha samme rettigheter til spesialundervisning og tilrettelegging som elever i offentlig skoler og at det må legges til rette for gode og effektive samarbeid omkring dette. Det er viktig med rask saksbehandling for å få hjulpet elever så raskt som mulig og å ha sikkerhet knyttet til finansieringen av spesialundervisning. Friskolene framstår ofte som alternativ for elever som at ulike grunner ikke finner seg til rette i offentlig skole og det er viktig at friskolene tilføres ressurser for å følge opp de elevene som trenger tilrettelegging.

Skolemiljøet til elevene og skadeforbygging og ordenstiltak

NFFL har tidligere uttrykt bekymring for rettssikkerheten og ytringsfriheten for lærere og andre ansatte som får anklager mot seg. NFFL mener dette er en problematikk som må følges opp over tid og mener også at det er positivt at det er kommet inn et kapittel som definerer hva som gjelder for skadeforebygging og ordenstiltak.

Fjernundervisning

Utvalget foreslår at det skal åpnes for bruk av fjernundervisning i skolen og foreslår også at regjeringen setter ned et offentlig utvalg som skal vurdere bruk av digital læringsanalyse i skolen. NFFL støtter dette og mener at friskolene også må omfattes av dette. Med erfaring fra Covid-19 bør også digitale verktøy og fjernundervisning sees som en del av beredskapen ved smitteverntiltak.

Det er varslet en gjennomgang av friskoleloven som en konsekvens av ny opplæringslov. NFFL forventer at denne gjennomgangen fører til at friskolene også skal kunne tilby fjernundervisning. Det generelle forbudet mot dette i friskoleloven er utdatert. Situasjonen med Covid-19 viser at fjernundervisning må være en del av beredskapet i en situasjon som krever strengt smittevern. Dette må også slås fast for friskoler. Å supplere ordinær undervisning med fjernundervisning, kan i tillegg gi muligheter for å øke kvaliteten på opplæringen. Et enkelt eksempel er toppidrettskolene som gjerne vil gi elevene tilbud om fjernundervisning mens de er på treningsopphold. NFFL forventer at dette vil behandles i den varslede gjennomgangen av friskoleloven som følge av ny opplæringslov.

Yrkesfaglig utdanning og videregående opplæring i bedrift

Forslaget til § 6-2 slår fast at yrkesfaglig utdanningsprogram til vanlig omfatter to år med skole og to år med læretid i bedrift. Dette må ikke bli en så sterk føring av det ikke vurderes hva som kan være en bedre og mer fleksibel løsning avhengig av fag. Loven må åpne for en slik fleksibilitet. Utvalget foreslår en gjennomgang av ulike ordninger og benevnelser. Da må det også vurderes ulike modeller som kan fungere for ulike fag, en mulighet for å oppnå sluttkompetanse med Vg3 og hva som er riktig lengde og innhold i et skoleløp som skal føre fram til sluttkompetanse. Det er spesielt krevende med lærlingeordninger i små fag og det må være rom for ulike modeller ut fra hva som fungerer best for det enkelte faget.

I følge § 6-6 skal de som består fag- og yrkesopplæring ha rett til ett års påbygging til generell studiekompetanse, men dette må påbegynnes senest det året de fyller 24 år. NFFL vil stille spørsmål ved om det er hensiktsmessig å sette en aldersgrens på 24 år eller om det heller bidrar til enda et hinder for voksne som trenger videregående utdanning. NFFL mener også det fortsatt må være mulig å ta studiespesialiserende påbygg etter Vg2 i et yrkesfaglig løp.

Rådgivning

Utvalget foreslår å videreføre pliktene for kommuner og fylkeskommuner til å gi elevene rådgivning om sosiale og personlige forhold og om utdannings- og yrkesvalg. Utvalget foreslår også å innføre en plikt for fylkeskommunene til å sørge for at også lærlinger skal ha tilgang på slik rådgivning.

NFFL har forståelse for at ikke detaljer tas inn i loven, men blir behandlet i forskrift. Samtidig vil NFFL benytte muligheten til å uttrykke bekymring over kvaliteten på rådgivningstjenestene som unge får i skolesammenheng. Dette er en viktig tjeneste også for å kunne finne riktig skoleløp og arbeid. Kvaliteten på disse rådgivningstjenestene må økes og det er ikke tilstrekkelig å lovfeste at det skal være et tilbud. Friskolene må også være en del av valgmulighetene som elever får kjennskap til ved rådgivning.